

Βρυξέλλες, 14 Φεβρουαρίου 2020
(OR. en)

5767/20

COMPET 42
IND 15
MI 36

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Προεδρία
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	<i>Προετοιμασία του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας στις 27-28 Φεβρουαρίου 2020</i> Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία - μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη και κυκλική βιομηχανία της ΕΕ <i>Παρουσίαση από την Επιτροπή</i> <i>Συζήτηση προσανατολισμού</i>

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες σημείωμα της Προεδρίας με θέμα «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία - μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη και κυκλική βιομηχανία της ΕΕ», ενόψει της συζήτησης προσανατολισμού στο Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας της 27ης Φεβρουαρίου 2020.

Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας, 27 Φεβρουαρίου 2020
Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία - μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη
και κυκλική βιομηχανία της ΕΕ

Ενημερωτικό έγγραφο της Προεδρίας για την ανταλλαγή απόψεων

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, που δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή στις 11 Δεκεμβρίου 2019, καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο η Ευρώπη μπορεί να γίνει η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος έως το 2050, τονώνοντας συγχρόνως την οικονομία, βελτιώνοντας την υγεία και την ποιότητα ζωής των ανθρώπων, μεριμνώντας για τη φύση και μην αφήνοντας κανέναν στο περιθώριο.

Στις 12 Δεκεμβρίου 2019, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υποστήριξε τον στόχο της επίτευξης μιας κλιματικά ουδέτερης ΕΕ έως το 2050, έλαβε υπό σημείωση την ανακοίνωση για την Πράσινη Συμφωνία και κάλεσε το Συμβούλιο να προωθήσει τις εργασίες στο πλαίσιο της υποστήριξης που εξέφρασε για το στόχο του 2050. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογράμμισε ότι το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) θα συμβάλει σημαντικά στη δράση για το κλίμα.

Όλη η σχετική νομοθεσία και οι πολιτικές της ΕΕ πρέπει να παρουσιάζουν συνέπεια στη συμβολή τους προς την εκπλήρωση του στόχου της κλιματικής ουδετερότητας με ταυτόχρονη εξασφάλιση ισότιμων όρων.

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία παρέχει έναν χάρτη πορείας με πολιτικές και μέτρα για να υλοποιηθεί η μετασχηματιστική αλλαγή που χρειαζόμαστε σε όλους τους τομείς. Μεγάλο μέρος αυτών θα τεθεί σε εφαρμογή κατά το πρώτο έτος της θητείας της Επιτροπής και θα αποτελέσει σημαντικό μέρος του προγράμματος εργασίας της για το 2020.

Η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι θα βελτιώσει τον τρόπο με τον οποίο οι κατευθυντήριες γραμμές της για τη βελτίωση της νομοθεσίας και τα σχετικά υποστηρικτικά μέσα αντιμετωπίζουν τα ζητήματα βιωσιμότητας και καινοτομίας. Στόχος είναι να εξασφαλιστεί ότι όλες οι πρωτοβουλίες της Πράσινης Συμφωνίας επιτυγχάνουν τους στόχους τους με τον πιο αποτελεσματικό και λιγότερο επαχθή τρόπο και ότι όλες οι άλλες πρωτοβουλίες της ΕΕ τηρούν έναν «πράσινο» όρκο περί «μη βλάπτειν».

Η κροατική Προεδρία είναι διατεθειμένη να διευκολύνει τις συζητήσεις στο Συμβούλιο όσον αφορά όλες τις προτάσεις που κινούνται στο πλαίσιο αυτό.

Κινητοποίηση της βιομηχανίας για μια καθαρή και κυκλική οικονομία

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία διαδραματίζει κεντρικό ρόλο για το μέλλον της Ευρώπης ως σημαντική πηγή βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης. Η ισχυρή βιομηχανική βάση αποτελεί το θεμέλιο της ανταγωνιστικότητας και της ευημερίας μας. Χωρίς σύγχρονη βιομηχανία, θα σταθεί αδύνατο να μετασχηματιστεί η κοινωνία ώστε να στραφεί προς ένα βιώσιμο, κλιματικά ουδέτερο και ψηφιακό μέλλον.

Όπως υπογραμμίζεται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, για να επιτευχθεί μια κλιματικά ουδέτερη και κυκλική οικονομία, απαιτείται η πλήρης κινητοποίηση της βιομηχανίας. Απαιτούνται 25 χρόνια –μία γενιά– για να μετασχηματιστεί ένας βιομηχανικός κλάδος και όλες οι αξιακές αλυσίδες. Με τον μετασχηματισμό η Ευρώπη θα μεταβεί από μια γραμμική σε μια κυκλική οικονομία, δηλαδή από μια οικονομία που «παίρνει – κατασκευάζει – πουλάει – πετάει» σε μια που επισκευάζει, επαναχρησιμοποιεί, επανακατασκευάζει, και μόνο εφόσον οι επιλογές αυτές έχουν εξαντληθεί, ανακυκλώνει και διοχετεύει τους πόρους πίσω στην παραγωγή. Για να είμαστε έτοιμοι το 2050, πρέπει να ληφθούν αποφάσεις και μέτρα εντός της επόμενης πενταετίας.

Απαιτούνται επείγοντως νέα επιχειρηματικά μοντέλα που θα βασιστούν στην ψηφιοποίηση ώστε να επιταχυνθεί η κυκλικότητα και να προωθηθεί η αποϋλοποίηση της οικονομίας μας, προκειμένου η Ευρώπη να μην εξαρτάται τόσο από τις πρώτες ύλες.

Η μετάβαση αποτελεί ευκαιρία για να διευρυνθούν οι βιώσιμες οικονομικές δραστηριότητες που διαθέτουν υψηλή ένταση εργασίας. Οι παγκόσμιες αγορές παρουσιάζουν σημαντικές προοπτικές για τις τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών και τα βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες. Ομοίως, η κυκλική οικονομία παρέχει σημαντικές προοπτικές για νέες δραστηριότητες και θέσεις εργασίας. Ωστόσο, ο μετασχηματισμός γίνεται με πολύ αργό ρυθμό και ανομοιογενώς.

Ταυτόχρονα, δεδομένου ότι πολλοί διεθνείς εταίροι δεν συμμερίζονται τις φιλοδοξίες της ΕΕ, όσο η ΕΕ αυξάνει τις φιλοδοξίες της για το κλίμα, ελλοχεύει ο κίνδυνος της διαρροής άνθρακα. Αυτό μπορεί να συμβεί είτε λόγω της μεταφοράς της παραγωγής από την ΕΕ σε άλλες χώρες με χαμηλότερες φιλοδοξίες στον τομέα της μείωσης των εκπομπών, είτε λόγω της αντικατάστασης των ενωσιακών προϊόντων από εισαγόμενα προϊόντα μεγαλύτερης έντασης άνθρακα. Εάν αυτός ο κίνδυνος υλοποιηθεί, δεν θα συντελεστεί μείωση των παγκόσμιων εκπομπών. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εξετάζει τη δημιουργία μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα για επιλεγμένους τομείς (η υποβολή σχετικής πρότασης προβλέπεται για το 2021).

Τον Μάρτιο του 2020, η Επιτροπή θα εγκρίνει τη βιομηχανική στρατηγική της ΕΕ. Θα πρέπει να αντιμετωπίσει τη διπλή πρόκληση του πράσινου και του ψηφιακού μετασχηματισμού, η οποία αφορά όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής. Η Ευρώπη πρέπει να αξιοποιήσει το δυναμικό του ψηφιακού μετασχηματισμού, ο οποίος αποτελεί βασικό καταλύτη για την επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας. Η ενίσχυση των κυκλικών βιομηχανικών αξιακών αλυσίδων έχει ζωτική σημασία για την πράσινη και βιώσιμη βιομηχανία της ΕΕ και δίνει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στην ΕΕ, η οποία είναι πρωτοπόρος στον τομέα του ουδέτερου ισοζυγίου άνθρακα. Η εταιρική διακυβέρνηση θα πρέπει να αλλάξει, καθώς πολλές εταιρείες εστιάζουν στη βραχυπρόθεσμη οικονομική απόδοση και όχι στην πιο μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και βιωσιμότητά τους. Η προώθηση νέων μορφών συνεργασίας με τη βιομηχανία και επενδύσεων σε στρατηγικές αξιακές αλυσίδες είναι αποφασιστικής σημασίας. Η ενίσχυση των ευρωπαϊκών αξιακών αλυσίδων είναι σημαντική στο παγκόσμιο πλαίσιο προκειμένου να ενισχυθεί η βιομηχανική ανταγωνιστικότητα και η στρατηγική αυτονομία. Τα έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος είναι ένα από τα σχετικά εργαλεία που μπορούν να στηρίξουν τις στρατηγικές αξιακές αλυσίδες σε επίπεδο ΕΕ, αλλά δεν θα πρέπει να είναι τα μόνα.

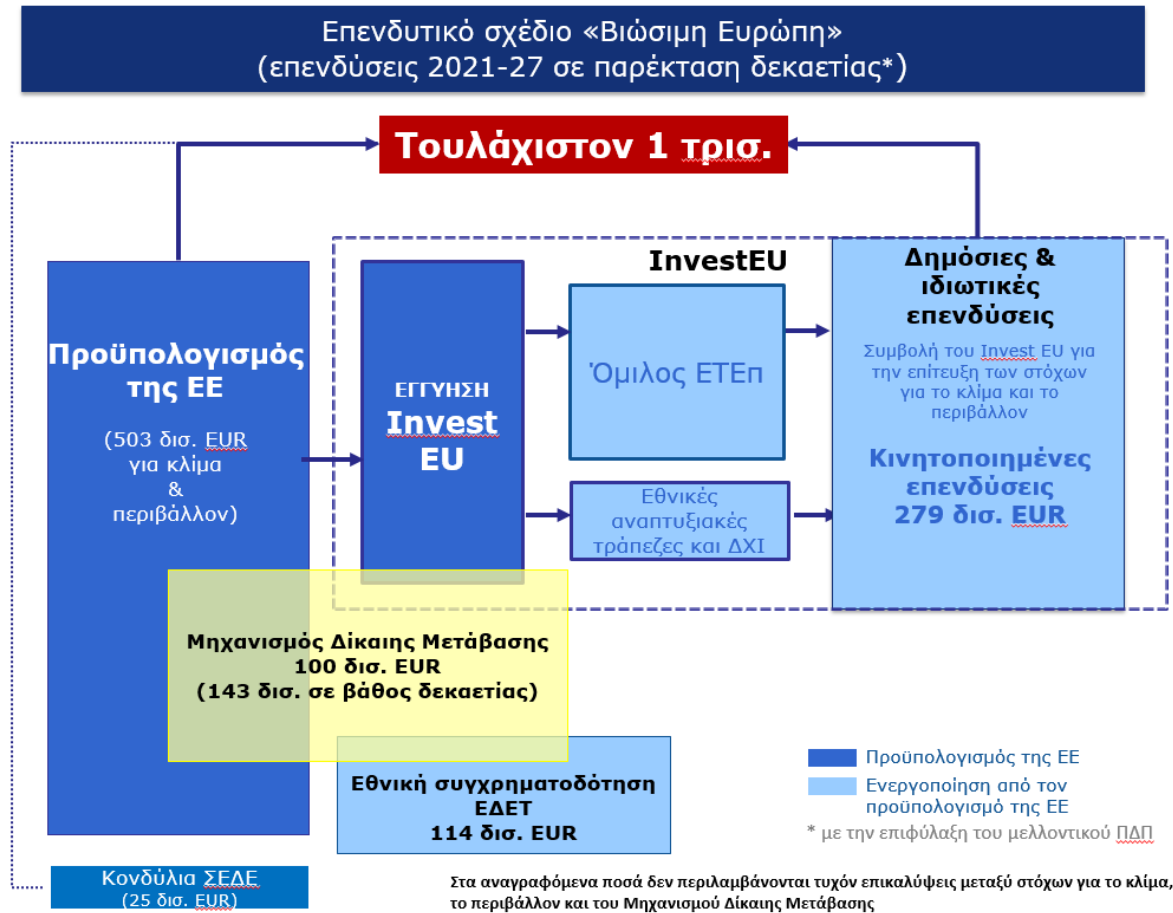
Οι ενεργοβόρες βιομηχανίες όπως η χαλυβουργία, η χημική βιομηχανία και η τσιμεντοβιομηχανία είναι απαραίτητες για την ευρωπαϊκή οικονομία, καθώς εφοδιάζουν διάφορες καίριες αξιακές αλυσίδες. Η απανθρακοποίηση του εν λόγω τομέα και ο εκσυγχρονισμός του είναι ουσιαστικής σημασίας. Οι συστάσεις που δημοσίευσε η ομάδα υψηλού επιπέδου για τις ενεργοβόρες βιομηχανίες καταδεικνύουν τη δέσμευση του κλάδου για την επίτευξη των στόχων αυτών¹. Περιγράφουν δράσεις που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν τις σωστές συνθήκες στην αγορά για την προσέλκυση νέων επενδύσεων στην Ευρώπη, την παροχή βοήθειας στις επιχειρήσεις ώστε να ακολουθήσουν μια οικονομικά αποδοτική πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα και την αξιοποίηση των νέων επιχειρηματικών ευκαιριών στην Ευρώπη και στο εξωτερικό. Οι συστάσεις αυτές επικεντρώνονται επίσης στην ανάγκη να εξασφαλιστεί μια δίκαιη μετάβαση και να εξεταστεί η ανάγκη απόκτησης νέων δεξιοτήτων από τους εργαζόμενους, καθώς και παροχής βοήθειας στις κοινότητες που εξαρτώνται από τις εν λόγω βιομηχανίες, ώστε να μπορέσουν διαχειριστούν τη μετάβαση. Η διασφάλιση του εφοδιασμού με βιώσιμες πρώτες ύλες, οι οποίες είναι αναγκαίες για τις καθарές και ψηφιακές τεχνολογίες παρουσιάζει επίσης στρατηγικό ενδιαφέρον για την υλοποίηση της Πράσινης Συμφωνίας.

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_19_6353

Από κοινού με τη βιομηχανική στρατηγική, ένα νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία θα συμβάλει στον εκσυγχρονισμό της οικονομίας της ΕΕ και θα αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που προσφέρει η κυκλική οικονομία τόσο σε εγχώριο όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Βασικός στόχος του νέου πλαισίου πολιτικής θα είναι να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη πρωτοπόρων αγορών για κλιματικά ουδέτερα και κυκλικά προϊόντα, εντός και εκτός της ΕΕ, καθώς και να αναπροσανατολίσει την ευρωπαϊκή οικονομία προς τη μεγιστοποίηση της διατήρησης της αξίας και την ελαχιστοποίηση της χρήσης πρωτογενών πόρων. Το σχέδιο δράσης θα περιλαμβάνει μια πολιτική «βιώσιμων προϊόντων» που θα διασφαλίζει ότι τα προϊόντα σχεδιάζονται με γνώμονα τη βιωσιμότητα και την κυκλικότητα και για να έχουν μειωμένες περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, με βάση συγκρίσιμα και επαληθεύσιμα στοιχεία. Θα δίνει προτεραιότητα στη μείωση και την επαναχρησιμοποίηση των υλικών πριν από την ανακύκλωσή τους. Θα προάγει νέα επιχειρηματικά μοντέλα και θα ορίζει ελάχιστες απαιτήσεις για την πρόληψη της διάθεσης στην αγορά της ΕΕ επιβλαβών για το περιβάλλον προϊόντων. Θα ενισχύσει τη διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού.

Η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία θα απαιτήσει σημαντικές επενδύσεις σε ολόκληρη την Ευρώπη και ισχυρή απόκριση πολιτικής σε όλα τα επίπεδα. Εκτιμάται ότι για να επιτευχθούν οι σημερινοί στόχοι για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030 θα απαιτηθούν πρόσθετες ετήσιες επενδύσεις ύψους 260 δισ. ευρώ, οι οποίες θα αντιστοιχούν περίπου στο 1,5 % του ΑΕγχΠ του 2018. Για να γίνουν αυτές οι επενδύσεις θα χρειαστεί κινητοποίηση του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Στις 14 Ιανουαρίου, η Επιτροπή παρουσίασε το επενδυτικό σχέδιο για την ευρωπαϊκή πράσινη συμφωνία, προκειμένου να συμβάλει στην κάλυψη αυτών των επενδυτικών αναγκών (διάγραμμα 1). Τουλάχιστον το 25% του μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού της ΕΕ θα πρέπει να διατεθεί στη δράση για το κλίμα και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων που είναι η κλιματική τράπεζα της ΕΕ, θα παράσχει περαιτέρω στήριξη. Προκειμένου να συμβάλει ο ιδιωτικός τομέας στη χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης, η Επιτροπή θα παρουσιάσει το 2020 μια ανανεωμένη στρατηγική για τη βιώσιμη χρηματοδότηση.

Διάγραμμα 1. Στοιχεία χρηματοδότησης στο πλαίσιο του επενδυτικού σχεδίου για μια βιώσιμη Ευρώπη

Οι ψηφιακές τεχνολογίες αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας της Πράσινης Συμφωνίας σε πολλούς και διάφορους τομείς. Η Επιτροπή προτίθεται να διερευνήσει μέτρα ώστε οι ψηφιακές τεχνολογίες, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, τα δίκτυα 5ης γενιάς, η αλυσίδα συστοιχιών, η υπολογιστική νέφους, η υπολογιστική αιχμής και το διαδίκτυο των πραγμάτων, να μπορούν να επιταχύνουν και να μεγιστοποιήσουν τον αντίκτυπο των πολιτικών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, υπέρ της κυκλικής οικονομίας και για την προστασία του περιβάλλοντος. Οι τεχνολογίες αυτές μπορούν να επιταχύνουν την ενσωμάτωση της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στις ενεργειακές αγορές της Ευρώπης και να ωθήσουν τους πελάτες να εξοικονομούν ενέργεια. Η ψηφιοποίηση προσφέρει επίσης νέες ευκαιρίες για την παρακολούθηση της ρύπανσης της ατμόσφαιρας και των υδάτων από απόσταση ή για την παρακολούθηση και τη βελτιστοποίηση του τρόπου χρήσης της ενέργειας και των φυσικών πόρων. Ταυτόχρονα, η Ευρώπη χρειάζεται έναν ψηφιακό τομέα που θα θέτει τη βιωσιμότητα στο επίκεντρο. Στο πλαίσιο αυτό, η πρόσφατα εγκριθείσα ψηφιακή στρατηγική περιλαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και των επιδόσεων από την άποψη της κυκλικής οικονομίας του ίδιου του ψηφιακού τομέα, από τα ευρυζωνικά δίκτυα έως τα κέντρα δεδομένων. Επιπλέον, στο πλαίσιο του προαναφερθέντος σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία, η Επιτροπή σχεδιάζει να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της ηλεκτρονικής, όπου θα εξετάσει τα επείγοντα κενά που υπάρχουν όσον αφορά την κυκλικότητα των ηλεκτρονικών συσκευών.

Στο πλαίσιο αυτό, οι υπουργοί Ανταγωνιστικότητας καλούνται να συζητήσουν βασικά στοιχεία της προτεινόμενης Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και να ανταλλάξουν απόψεις όσον αφορά τα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Πώς θα πρέπει οι ενωσιακές και οι εθνικές πολιτικές να στηρίζουν τη συμβολή της βιομηχανίας ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050; Χρειάζεται να προβλεφθούν ειδικές πολιτικές και μέτρα για βασικούς βιομηχανικούς τομείς προκειμένου να επιτευχθούν η κλιματική ουδετερότητα και οι άλλοι στόχοι της Πράσινης Συμφωνίας;
2. Σε ποιο βαθμό συνάδουν οι συστάσεις που δημοσίευσε η ομάδα υψηλού επιπέδου για τις ενεργοβόρες βιομηχανίες με τις απαντήσεις στα ερωτήματα (1) και (2); Ποιες δράσεις και μέτρα πρέπει να ληφθούν σε επίπεδο ΕΕ προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος διαρροής άνθρακα;
3. Πώς μπορεί η ψηφιοποίηση να διευκολύνει και να επιταχύνει τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία;